

BØRNEHAVEN KASTANJEHAVEN - NÆSBJERG
KASTANJEHAVEN

RAPPORTEN ER HENTET: 28-02-2024
VARDE KOMMUNE

RAMBOLL

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INTRODUKTION	3
1.1	Læsevejledning	3
1.2	Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	5
2	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019	6
3	DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	7
3.1	Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	7
3.2	Pædagogisk læringsmiljø	8
3.3	Samarbejde med forældre om børns læring	9
3.4	Børn i udsatte positioner	10
3.5	Sammenhæng i overgange	11
4	ØVRIGE KRAV TIL INDHOLDET I DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	12
4.1	Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	12
4.2	Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	12
5	DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	14
5.1	Alsidig personlig udvikling	14
5.2	Social udvikling	15
5.3	Kommunikation og sprog	16
5.4	Krop, sanser og bevægelse	18
5.5	Natur, udeliv og science	19
5.6	Kultur, æstetik og fællesskab	20
6	EVALUERINGSKULTUR	22
6.1	Evalueringskultur	22
6.2	Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan	23
7	MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING	24
7.1	Arbejdet med den pædagogiske læreplan	24
7.2	Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø	25
7.3	Inddragelse af forældrebestyrelsen	26
7.4	Det fremadrettede arbejde	26
8	UDVIKLINGSPLANER	28

1 INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling.

Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016.

Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

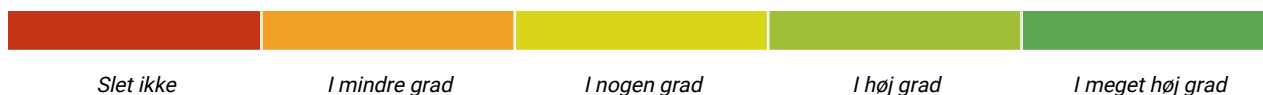
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

1.1 Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddets pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

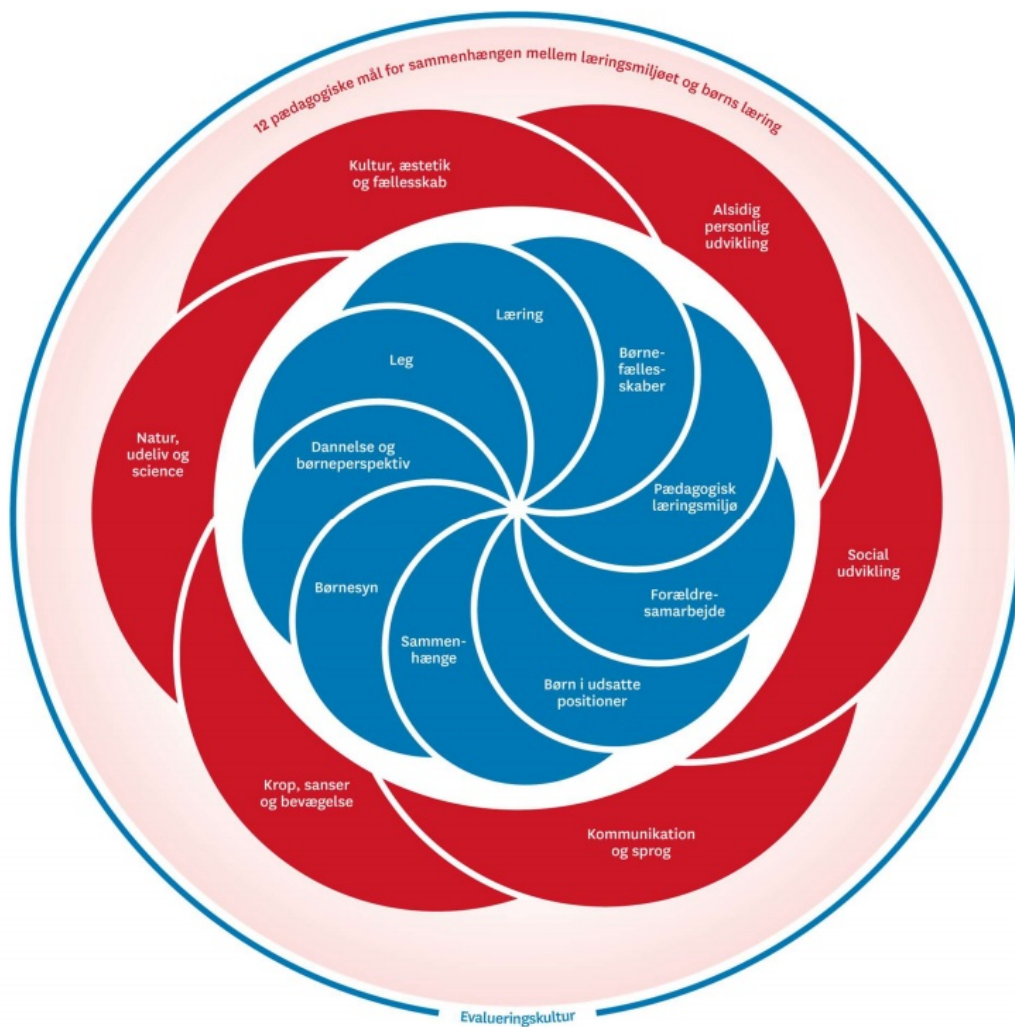
Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarerne på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

1.2 Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Kastanjehaven er en børnehave for børn i alderen 3-6 år. Den er beliggende i det velfungerende landsbysamfund, Næsbjerg. Børnehaven er fællesledet med fire andre børnehaver (Skovbrynet, Naturligvis, Teglluset og Agerbæk Børnehus), men fungerer i det daglige som en selvstændig enhed med en daglig leder tilknyttet. Vi har ca 65 børn og 10 fastansatte personaler. Endvidere kan vi i perioder have studerende og vikarer ansat.

Vi samarbejder med byens dagplejemødre, som jævnligt besøger Kastanjehaven og hilser på "gamle" børn og vi får mulighed for at lære kommende børn at kende. Vi arbejder kontinuerligt på et endnu tættere pædagogisk samarbejde med forældre, dagpleje, indskoling og SFO.

Kastanjehaven har til huse i et rummeligt hus med stueopdeling og gode fællesarealer. Børnene er delt op i tre basisgrupper med deres årgang, således vi gennem hele deres børnehavetid kan arbejde med de gode relationer til de børn, som de skal følges med gennem hele barndommen. Udenfor har vi en stor legeplads med masser af spændende hyggekrege og stimulerende legeredskaber. Vi har endvidere egen skov.

I Kastanjehaven arbejder vi struktureret, databaseret og vidensinformeret med udgangspunkt i de nye styrkede læreplaner, dialogprofiler samt sprogvurderingerne.

2 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019

Evaluering sinstituttet (EVA) har i 2019 udgivet en revideret udgave af Redskab til selvevaluering, som er et redskab der blandt andet kommer omkring tematikkerne i det pædagogiske grundlag. Selvevalueringen et godt og anvendeligt analyseredskab, der skaber en ramme for en struktureret dialog om pædagogisk praksis.

Dato	PÆDAGOGISK GRUNDLAG								FOKUSOMRÅDER		
	Børnesyn	Dannelse og børneperspektiv	Leg	Læring	Børnefællesskaber	Læringsmiljø hele dagen	Samarbejde med forældre	Børn i udsatte positioner	Sammenhæng til bhk.	Samspil og relationer	Evaluering af praksis

3 DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

3.1 Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring, Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig. De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15)

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Det at være barn har en værdi i sig selv. Vi anerkender, at barnet altid er på vej et nyt sted hen i sin udvikling, og at vi har et medansvar for at forberede barnet på dette. Men vi forstår også, at barnets ret til et godt børneliv kræver en respekt for og et fokus på nuet og den virkelighed, som barnet oplever hver eneste dag. At blive set, forstået og føle sig værdsat som barn, kræver anerkendende voksne som har lyst til og mulighed for at gå i øjenhøjde med børnene for at udforske, hvad der har værdi og er på spil for det enkelte barn. Det kræver også kreative voksne, som evner at skabe gode muligheder for at barnets perspektiv bliver foldet ud og bliver brugt i organiseringen af det pædagogiske læringsmiljø omkring barnet. Og ikke mindst kræver det nærværende voksne, som forstår at det gode børneliv helt grundlæggende er betinget af trygge relationer til både voksne og andre børn, samt en overskuelig hverdag med forudsigelige rutiner. I Kastanjehaven arbejder vi derfor bl.a. systematisk med at undersøge barnets perspektiv og med at inddrage børnene i planlægningen af aktiviteter. Det gør vi fx når vi bruger det som børnene er optagede af, som udgangspunkt for valget af aktiviteter i planlagte læringsforløb, og når vi gennem dialogen med det enkelte barn inviterer det til at mærke og udtrykke sig selv. De trygge relationer og den overskuelige hverdag sikrer vi gennem opretholdelsen af faste rutiner og ved at prioritere gode overgange og kendte voksne, som følger med barnet gennem børnehavetiden.

Leg og læring hænger uløseligt sammen. Det gør de fordi barnets læring sker gennem konkrete oplevelser med kroppen og med følelserne. Børn har brug for at forholde sig sanseligt og aktivt til egen læring, og dette sker allerbedst ved at få lov til selv at undersøge, eksperimentere og lege. Det gælder uanset, om barnet skal lære sociale spilleregler, som fx at vente på tur, eller om det skal lære selv at tage støvler på, eller om det skal lære bogstavernes lyde at kende. Derfor prioriterer vi legen højt i Kastanjehaven. Ikke kun som et frirum for børnene, men også som et pædagogisk redskab til at opnå læringsmål. Det foregår fx som understøttet leg (hvor den voksne deltager og guider) eller ved at den voksne rammesætter; dvs. fx finder særlige effekter frem, som kan være med til at skabe lege med særligt indhold (se mere under 'Pædagogiske læringsmiljøer').

Vi er bevidste om, at børn ikke kun lærer af voksne, men i høj grad også lærer af hinanden. Vi er også bevidste om, at børn er forskellige og derfor heller ikke altid kan behandles ens. Men vi ved, at alle børn har brug for at føle sig som en del af et fællesskab. Derfor tilrettelægger vi en del af vores aktiviteter som arbejde i mindre grupper, hvor vi på forhånd har overvejet hvordan fællesskabet børnene imellem får de bedste muligheder, og hvor det enkelte barns måde at lære på bedre kan tilgodeses. Efterhånden som børnene i løbet af deres institutionstid bliver trygge i de mindre fællesskaber, giver vi dem muligheder for at opleve og erfare i de større fællesskaber; fx i fællesrummene med de øvrige gruppers børn.

3.2 Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23)

Howdan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er tilstede omkring vores børn igennem hele dagen og er et udtryk for både vores fysiske indretning af institutionen, vores struktur, vores organisering og valg af pædagogiske aktiviteter, vores pædagogiske tilgang til børnene og samarbejdet med forældrene. Alle disse faktorer udgør det grundlag, som børnene skal trives og udvikles ud fra, og derfor skal disse faktorer også i så høj grad som mulig tage udgangspunkt i børnenes behov. Børn er forskellige, men alle skal have mulighed for at indgå i fællesskaber og venskaber, der understøtter udvikling og læring. Hos os er vores mål, at alle børn gennem fantasi, leg, bevægelse og læring skal have mulighed for at udfordre sig selv og udforske deres verden. Kreative, nysgerrige og sunde børn er mere tilbøjelige til at lære, specielt når de samtidig synes, at det er sjovt. I Kastanjehaven arbejder vi kontinuerligt på at tilpasse og forbedre det pædagogiske læringsmiljø så det modsvarer børnegruppens behov. Det kan eksempelvis opleves således:

Fysisk indretning og struktur: I Kastanjehaven er alle børn tilknyttet en basisgruppe med egen stue og faste, primære voksne. Stuen er indrettet med fleksible møbler, så den nemt kan skabes plads til både uforstyrret leg i mindre grupper, og fælles aktiviteter for større børnegrupper. Valget af legetøj, materialer og udsmykning udskiftes løbende, så de modsvarer både børnenes udviklingsniveau og interesser, og samtidig understøtter arbejdet med de læringsmål, som gruppen arbejder med. Dette samme gør sig gældende for vores fællesområder og værksteder. En fast dagsrutine og tydelige værdisæt og regler, som er visuelt understøttet, giver børnene både overblik, tryghed og deraf også mulighed for fordybelse i leg og andre læringsaktiviteter.

Organisering og valg af aktiviteter: I Kastanjehaven indsamler vi løbende data om det enkelte barns udvikling og trivsel. Det sker bl.a. gennem dialogprofilerne, som vi udarbejder tre gange årligt på hvert enkelt børnehavebarn, og gennem forskellige sprogtest og vurderinger på alle børn. De data, som vi indsamler, bruger vi til at bestemme læringsmål for børnene. På den måde sikrer vi os, at vores pædagogiske indsats ligger der, hvor børnenes behov er, og hvor vi bedst supplerer forældrene.

Arbejdet henimod læringsmålene sker på flere niveauer. Først og fremmest sker det gennem tilrettelagte læringsforløb, som børnene selv er med til at bestemme indholdet i. Børnenes input i de tilrettelagte læringsforløb sker både ved at inddrage børnene i demokratiske processer undervejs i planlægningen, men også ved at give tid og rum til at følge børnenes spor, når de bliver optagede af noget. Her er fantasien, undersøgelserne, eksperimenterne og den legende tilgang rigtig meget i centrum. Foruden arbejdet med læringsmål i de tilrettelagte læringsforløb, arbejdes der løbende med læringsmål gennem hele dagen i alle de situationer, som de voksne kan planlægge; fx ved frokosten, i garderoben, på legepladsen eller ved tilbagevendende traditioner. Her er det typisk læringsmål, der omhandler barnets sprog, sociale kompetencer og selvstændighed, der er mest i spil. I alle læringssituationer bruger vi aktivt det, at børnene er forskellige og har forskellige styrker og udfordringer. Det gør vi bl.a. ved at bruge rollemodeller og ved at være tydelige i at vores anerkendelse, når børnene hjælper hinanden.

I Kastanjehaven arbejdes der således med strukturerede læringsforløb, men lige så vigtig er den frie leg, hvor børnene har mulighed for at prøve den læring af, som de har fået i de strukturerede aktiviteter. Ligeledes arbejdes der meget i vekslen mellem læring i den store årgangsgruppe og de små læringsgrupper, hvor 5-6 børn og en voksen har mulighed for at arbejde/lege koncentreret.

Vi oplever, at de rammer vi som voksne opstiller for børnene har stor indflydelse på, hvordan børnene agerer, ex opleves det, at pigerne gerne tager de mere traditionelle drengelige (som bøvlelege, hammer/søm, klatre i træer) til sig hvis de ikke har mulighed for de mere stillesiddende aktiviteter og drengene gerne leger dukkekrog/far/mor og børn hvis tumlerummet er optaget. Derfor overvejer de voksne i Kastanjehaven nøje hvilke tilbud, der er tilgængelige hvornår for at skabe et bredest muligt læringsmiljø for alle børn.

Vores pædagogiske tilgang: I Kastanjehaven er alle fastansatte personale uddannet i ICDP, som er kendetegnet ved et

stærkt fokus på betydningen af den positive og anerkendende relation mellem barn og voksen, masser af opmærksomhed, ros og opmuntring. Barnet opleves som kompetent og samarbejdsvilligt; - dvs. vi tror på, at barnet altid gør sit bedste i den givne situation. De voksne i Kastanjehaven er dermed meget bevidste om egen rolle i børnenes læringsmiljø, og deltager derfor aktivt i børnenes lege, når det vurderes betydningsfuldt i forhold til læring og udviklingspotentiale.

Et barn i udfordringer vil altid gennem en professionel tilgang modtage den støtte der er behov for, vurderet ud fra den samlede kontekst. Dette gøres ved at gå på opdagelse i barnets hverdag i daginstitutionen evt. også i samarbejde med forældrene hvor hjemmet drages ind. Dette kan fx kalde på en indsats, der styrker barnets relationskompetencer i forhold til børnefællesskabet ved at kaste fokus på barnets følelsesmæssige kompetencer, eller ved en justering i læringsmiljøet

3.3 Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25)

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Kastanjehaven opfatter og anerkender vi forældrene som vores vigtigste samarbejdspartnere, når det handler om det enkelte barns trivsel, læring og udvikling. Forældrene har det største kendskab til lige præcis deres eget barn og har særlige muligheder for at tilbyde barnet samvær og læring én til een. Som fagpersoner har vi derimod viden om børnehavebarnets generelle udvikling, trivsel og læring, og helt særlige muligheder for at tilbyde barnet erfaringer i det lidt større fællesskab. De to perspektiver er lige vigtige, - ikke kun, når barnet er udfordret og der er en særlig indsats i gang, men også i alle de helt almindelige læringssammenhænge. Derfor involverer vi også forældrene i det trivsels- og læringsarbejde, som foregår i institutionen; fx ved at orientere om barnets trivselsskema 3 gange årligt og dermed også barnets nærmeste udviklingszone og får dermed et samarbejde op omkring dette. Vi orienterer desuden løbende forældrene om det, der foregår i børnegruppen og vejleder i, hvordan læringen kan understøttes hjemme.

Det gode forældresamarbejde sker både gennem den daglige kontakt ved aflevering og afhentning, og gennem skriftlig kommunikation på Aula, - vores digitale platform. Desuden sker det gode forældresamarbejde gennem årlige arrangementer (som fx forældremøder), gennem forældregruppens engagement i bestyrelse og forældreråd og naturligvis gennem vores årlige forældresamtaler.

Et godt forældresamarbejde omhandler også fællesskabet forældrene imellem. I Kastanjehaven har vi valgt, at de tre grupper er årgangsgupper således at forældrene fra børnehavestart kommer til at kende de børn og forældre, som vil være en del af deres barns omgangskreds gennem hele deres børnehave- og skoletid. Dermed skaber vi rammerne så tidligt som muligt for kendskab til alle gruppens forældre og dermed grobund for fremtidige legeaftaler mm. Dette fordi vi ved, at gode relationer mellem forældrene er en forudsætning for gode fællesskaber blandt børnene.

3.4 Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn kan i kortere eller længere perioder komme til at befinde sig i en udsat position. Udsatheden kan handle om mange forskellige ting; et barn kan fx have et fysisk eller kognitivt handicap, det kan være en del af en familie, som har begrænsede ressourcer eller det kan være påvirket af sygdom, død eller skilsmisse i den nærmeste familie. Uanset arten og omfanget af udsatheden, kan et barn i en udsat position have brug for en særlig pædagogisk indsats for fortsat at kunne trives, lære og udvikle sig.

I Kastanjehaven har alle børn tilknyttet en primærpædagog, som er den, der har det overordnede ansvar for, at barnets trivsel, læring og udvikling understøttes. Primærpædagogen er også forældrenes nærmeste samarbejdspartner og også den, som sørger for, at institutionens øvrige medarbejdere orienteres om et barns udsathed og de eventuelle særlige pædagogiske indsatser, som udsatheden har givet anledning til.

I Kastanjehaven informeres forældrene allerede ved barnets start i institutionen om hvilke forventninger vi har til dem og vores samarbejde, og hvad de kan forvente fra institutionen. Et barn i en udsat position vil ofte opføre sig anderledes i institutionen end det plejer, eller anderledes end sine jævnaldrende; Barnet er måske ked af det og mere indadvendt, kommer ofte i konflikt med andre børn og voksne, eller måske trækker det sig fra bestemte aktiviteter, som det har svært ved. Barnet kan også opføre sig som vanligt i institutionen, men til gengæld reagere anderledes hjemme. I alle tilfælde er det vigtigt, at primærpædagogen og forældrene får delt deres oplevelser og tanker, og at der laves en pædagogisk indsats for at få barnet i trivsel og udvikling igen.

Kastanjehaven har en inklusionspædagog ansat 2 dage om ugen og mange gange finder forældre, primærpædagog og inklusionspædagog i fællesskab selv ud af, hvad der udfordrer barnet, og hvilken indsats der skal til, for at hjælpe det. Andre gange må vi have hjælp fra andre faggrupper. I Kastanjehaven har vi et tæt samarbejde med sundhedsplejerske, psykolog, socialrådgiver og talehørkonsulent, som vi både kan trække på i forhold til faglig sparring og til konkret hjælp.

Særlige pædagogiske indsatser kan være af forskelligt omfang. Nogle indsatser er relativt kortvarige og omhandler specifikke udfordringer; det kan fx være når et barn med sproglige vanskeligheder bliver udfordret i sine legerelationer, og for en periode får særlig sprogundervisning. Eller når et barn, som er følelsesmæssigt påvirket af en skilsmisse, pludselig ikke kan rumme at give plads til andre børn i legen, og for en tid har brug for særlig opmærksomhed fra sin yndlingsvoksen. Andre indsatser er længerevarende; det kan fx være når et barn har et handicap eller en diagnose, som kræver hjælpemidler eller en særlig pædagogisk støtte, for at kunne trives og udvikle sig i fællesskabet med andre i institutionen. Eller det kan være hvis forhold i familien gør det svært for barnet at have et stabilt fremmøde i institutionen, og derfor har brug for særlig støtte til at forblive en del af børnefællesskabet i gruppen. Den særlige pædagogiske indsats kan også handle om at indrette grupperummet på en måde, som giver barnet i en udsat position bedre forudsætninger for at deltage i fællesskabet. Eller at tilrettelægge aktiviteter i mindre grupper, som barnet føler sig trykket i.

I Kastanjehaven udarbejdes trivselsskemaer tre gange årligt og hvis et barn her kategoriseres i særlig udsat position udarbejdes en udviklingsplan, som både forældre og pædagoger sammen arbejder ud fra for hurtigst muligt at få barnet tilbage i trivsel

3.5 Sammenhæng i overgange

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til overgange.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27).

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til overgange? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Kastanjehaven arbejder vi for, at kommende børn har kendskab til børnehaven og dets personale inden deres opstart. Dette sker oftest ved, at byens dagplejere benytter børnehavens legeplads jævnligt og den primær pædagog, som skal modtage barnet, taler og leger med barnet der. Primær pædagog besøger dagplejeren i eget hjem sammen med forældrene, således vi får den allerbedste overlevering af det hele barn. Vi opfordrer til rolig opstart i børnehaven hvis muligt og inviterer gerne en forælder med i børnehaven så længe barnet har behov for det.

Det sidste år barnet går i Kastanjehaven kaldes de ugler og der arbejdes med sammenhæng til skolen. Den nye 0-klasse besøger Kastanjehaven i løbet af efteråret og "gamle" og nye ugler genser hinanden og der kan fortælles historier om skolelivet. Her møder uglerne for første gang deres kommende indskolingslærer og en pædagog fra SFO. Gennem det sidste år i børnehaven har førskolegruppen mulighed for at besøge skole/SFO, således børnene er bekendt med området inden de starter i skole. Skole- og SFO personale besøger desuden Kastanjehaven flere gange inden skolestart for at lære børnene at kende, dette intensiveres op mod sommerferien lige inden skolestart. I løbet af foråret er der ligeledes en dag, hvor de voksne i børnehaven følger børnene op på skolen. Børnene er derefter selv i skole og har også eftermiddagen i SFO. Denne dag henter forældrene deres børn i SFO.

I uglegruppen tilrettelægges læringsmiljøet stort set på samme måde, som de tidligere år i dagtilbuddet - dog vægtes børnenes erfaringsdannelse i demokratiske processer typisk højere for at understøtte børnenes oplevelse af ansvar for eget liv og læring. Endvidere arbejdes der koncentreret med "Lege-øen", et koncept, som skolen viderefører således børnene oplever sammenhæng i læringsmiljøet.

I løbet af efteråret afholdes der førskolesamtaler med forældrene på baggrund af dialogprofilerne samt 5-års sprogvurderinger. Profilerne drøftes ved forældresamtaler, hvor der også kan aftales individuelle mål for enkelte børn, som har brug for lidt hjælp til at blive helt klar til skolen. Særlige pædagogiske indsatser omkring børn i udsatte positioner overleveres særskilt, og ofte inviteres skole og evt. SFO med til samarbejds møderne omkring barnet allerede fra starten af førskoleåret. På den måde sikrer vi både overlevering af vigtig viden og trygheden for forældrene. Desuden overleveres den samlede førskolegruppes profil til skole og SFO umiddelbart op til skolestart.

4 ØVRIGE KRAV TIL INDHOLDET I DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

4.1 Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Næsbjerg er en mellemstor landsby med de traditionelle kulturelle tilbud, gymnastik, fodbold, svømning, spejder mm og vores oplevelse er, at de fleste børn i løbet af deres børnehavetid stifter bekendtskab med nogle af disse tilbud. I Kastanjehaven inddrager vi først og fremmest lokalsamfundet gennem vores tante/onkel-ordning, hvor ca. 10 af byens ældre på frivillig basis 1 gang om måneden besøger børnehaven og får nogle gode snakke med børnene. Der bliver læst bøger, lavet kreative ting, spillet spil og det giver god mulighed for at der på tværs af generationer opstår fællesskab.

Kastanjehavens børn møder dog også andre dele af lokalsamfundet. Det sker til dels gennem de årligt tilbagevendende traditioner som fx kirkebesøget til jul og Luciadag på plejehjemmet. Traditionerne har både til formål at give børnene oplevelsen af at være en del af større fællesskaber, at formidle lokalkultur og at etablere generationsmøder. Foruden de tilbagevendende traditioner inddrages lokalsamfundet i børnenes læringsmiljøer, når børnene i forbindelse med de tilrettelagte læringsforløb fx kan besøge en lokal bondegård, genbrugspladsen eller den lokale brugsforening.

4.2 Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30).

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Kastanjehaven skal være et rart sted at komme og et rart sted at være. Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø omhandler børnenes oplevelse af og indflydelse på de omgivelser, som de bevæger sig i i børnehaven.

I Kastanjehaven arbejder vi kontinuerligt på at tilpasse børnemiljøet til de behov, som vi ser blandt børnene. Det betyder, at børnemiljøet er dynamisk og ændrer sig i takt med fx aktuelle læringsforløb, årstiden, aldersgruppen eller særlige interesser blandt børnene. Derfor vil legetøjet, møblernes placering og udsmykningen også løbende skiftes ud/ændres, så det matcher det, der rører sig i børnegruppen.

Vores hus er indrettet sådan, at alle børn har et fysisk tilhørssted, - et grupperum - og at alle børn har adgang til en række fællesarealer. Især i grupperummet vil vi gerne give børnene en oplevelse af tryghed og overskuelighed, og

derfor indretter vi med fokus på orden, lyddæmpning og mindre kroge, hvori børn og voksne kan fordybe sig i legen og fantasien. Især for nye børnehavebørn har det positiv og tryghedsskabende effekt at have et grupperum. Udsmykningen på væggene signalerer barnets tilhørsforhold i gruppen eller gode fælles oplevelser, som understøtter fællesskabet blandt børnene. En del af udsmykningen anviser også den adfærd, som vi gerne vil se; fx hvordan man er en god kammerat eller hvordan tingene skal lægges på plads efter brug.

Det samme gør sig gældende på vores fællesarealer. Vi indretter fællesarealerne med øje for, at børnene både har brug for at være fysisk aktive, kreative og i mindre grupper. Derfor har vi indrettet fællesarealer med mulighed for vildere lege i motorikrum, afskærmninger med mulighed for fordybelse og andre steder adgang til sakse, papir, lim farver, perler mm. hvor børnenes mere kreative side kan udfoldes.

I hverdagen værner vi om de fysiske rammer ved at have opmærksomhed på at børnene lærer at passe på vores fælles ting, holde orden, gå på gangen og bruge stillestemme. Og vi hjælper dem til fordybelse ved at skærme og/eller afgrænse legen fysisk.

Børnenes stemme i forhold til indretningen af børnemiljøet kommer i spil på forskellige måder afhængigt af børnenes udviklingsniveau. Børnene inddrages fx ved at de voksne undersøger børnenes oplevelser af børnemiljøet og deres ønsker til indretning, indkøb af materialer, legetøj mm.

5 DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

5.1 Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”
Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Arbejdet med at understøtte barnets alsidige personlige udvikling indebærer ikke kun at barnet gives mulighed for at udvikle en stærk og positiv selvopfattelse. Det fordrer også, at vi har et fagligt fokus på at give barnet muligheder for at opnå engagement, gåpåmod, livsduelighed og kompetencer til deltagelse i de fællesskaber, som det indgår i. Vi kalder det barnets dannelse.

I Kastanjehaven arbejder vi bl.a. med børnenes engagement gennem opbygningen af positive og betydningsfulde relationer, og gennem inddragelse i beslutninger, der vedrører barnet og dets hverdag. Vores børn skal kunne mærke, at de hver især er vigtige for nogle andre, og at deres stemme og oplevelser har betydning. Idet der i børnehaverne i dag er mange børn og få voksne, så er det desto endnu mere vigtigt, at de voksne møder barnet anerkendende og med oprigtig omsorg og nysgerrighed på dets oplevelser, virkelighedsopfattelse og selvforståelse. Vi voksne skal hjælpe børnene til at kunne lade sig inspirere, forundre og forfølge det, som barnet er optaget af, så det får gåpåmod og lærer at se sig selv som et lærende individ med masser af muligheder for at være aktiv medskabere af sit eget liv. Derfor er arbejdet vi i Kastanjehaven fx meget bevidst med at italesætte og understøtte barnets gode valg og at synliggøre

barnets egen udvikling. Det sker fx når vi evaluerer læringsforløb sammen med børnene, og tydeliggør den udvikling, som både det enkelte barn og gruppen gennemgår.

At opnå livsduelighed – at kunne håndtere livet og alle dets glæder og udfordringer – fordrer først og fremmest, at barnet lærer sig selv godt at kende og udvikler selvstændighed og robusthed. Derfor lader vi så vidt muligt barnet klare de opgaver på egen hånd, som det kan, og derfor stiller vi krav til børnene, som vi ved, at de kan opleve succes ved at indfri. Robusthed handler bl.a. om at kunne håndtere modgang og konflikter, og derfor prioriterer vi også at arbejde med ihærdighed, og anerkende det tydeligt, når barnet lykkes med noget, som det har øvet sig på.

At opnå livsduelighed kræver også, at barnet lærer at begå sig i forpligtende fællesskaber med andre mennesker – også mennesker, som er anderledes end det selv. Forskning viser nemlig, at jo bedre børn lærer at klare sig i fællesskaber præget af diversitet og forskellighed, jo bedre muligheder får børnene for at opnå alsidige kompetencer, og jo bedre lykkes de senere i både uddannelse og arbejdsliv.

At understøtte børnenes evne til at klare sig godt i fællesskaber præget af forskellighed kræver, at vi bl.a. arbejder med at understøtte børnenes naturlige åbenhed overfor det ukendte, samtidig med, at vi lærer dem at praktisere de kulturelle normer og værdier, som vores samfund og institution bygger på. Vores børn skal opleve tillid, empati og gensidig respekt i mødet med andre mennesker for på den måde selv kunne udvise det samme. Derfor går vi foran i forhold til at anerkende forskellighed og understøtte den livsanskuelse, hvor det at vi som mennesker besidder forskellige egenskaber, historier, sprog og traditioner anerkendes som styrker ind i vores fællesskab.

5.2 Social udvikling

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktivi-teter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

Vores målsætning ”Alle skal være en del af fællesskabet” afspejler forståelsen af, at barnets oplevelse af at høre til, og at have noget sammen med nogen, er en vigtig forudsætning for at kunne trives og for at kunne udvikle sig. Men at kunne opnå relationer til andre og at kunne indgå i fællesskaber kommer ikke bare af sig selv, - det kræver først og

fremmest, at barnet har udviklet empati, dvs evnen til at mærke egne følelser og kunne sætte sig i andres sted. Det kræver ligeledes, at barnet har adgang til fællesskaber, hvor det har reel mulighed for at øve sig og blive god til samspil med andre.

Kastanjehavens børn udvikler egne empatiske evner i mødet med empatiske voksne, - fagpersonale såvel som forældre – og i mødet med andre empatiske børn. Vores tilgang er indfølelse, beskrivende, anerkendende og handlingsanvisende; dvs. vi hjælper barnet med at identificere de følelser, som det oplever i løbet af dagen og vi giver følelsen navn; dvs vi hjælper til at skabe et fælles sprog om det, som barnet mærker inde i kroppen. Og så hjælper vi barnet med at rumme følelsen og agere passende på den med respekt for andre.

At være anerkendende handler om at give følelser legitimitet uden at gøre barnet forkert, selvom dets adfærd måske ikke er hensigtsmæssig. Derfor vil man i Kastanjehaven kunne høre os sige ting som: "Jeg kan se, at du bliver vred på Jesper når han ikke vil give dig bilen, og det kan jeg godt forstå. Men jeg vil gerne have, at du ikke slår på Jesper, når du bliver vred, for det gør ondt på ham, - prøv at se, hvor ked af det, han er blevet. Hvordan tror du, at vi kan hjælpe ham?". Barnets sociale kompetencer udvikles i fællesskab med andre mennesker. For børn foregår størstedelen af udviklingen gennem legen, som er den vigtigste del af børnenes fællesskaber. Som voksne har vi derfor en vigtig opgave i at sørge for, at alle børn har adgang og deltagelsesmuligheder i legefællesskaber i institutionen. Det kan fx ske ved at stille legematerialer til rådighed, som indbyder til fælleslege. Det kan også handle om at synliggøre det enkelte barns gode bidrag til legen. Eller det kan handle om at lære børnene hvordan de skal forhandle i leg og i konflikter.

5.3 Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

I Kastanjehaven er børnegruppen bl.a. kendetegnet ved repræsentationen af flere forskellige nationaliteter samt for nogle børn en vis portion vestjysk dialægt. Vi hylder begge disse kendetegn som positive udtryk for social diversitet, men de tydeliggør behovet for at vi arbejder fokuseret med børnenes sproglige udvikling hver eneste dag.

Børn lærer primært gennem leg og altid i fællesskab med andre og dette gælder også ift. sprogtilegnelse. Derfor er det en stor del af den pædagogiske opgave i Kastanjehaven at tilrettelægge leg og aktiviteter, som udfordrer barnet i forhold til at lære nye ord og bruge sproget aktivt. Og som også tager højde for, at nogle børn starter i daginstitution helt uden forudgående danskundskaber. Dette gør vi bl.a. ved at:

- gå foran barnet og være en tydelig sproglig rollemodel. Dvs. vi inviterer til dialog og anvender de understøttende sprogstrategier (taler tydeligt, spørger uddybende, justerer i forhold til barnets sproglige niveau osv)
- tilrettelægge leg og aktiviteter som sikrer deltagelse på tværs af sproglige niveauer (fx fælleslege, sanglege, rim og remser, spil osv)
- skabe muligheder for fordybelse i legen og dialog blandt få børn (fx ved at skabe mindre legekroge med tydeligt legemiljø – dukkekrog/biltæppe)
- støtte sprogfattige børn i deres udtryk, fx ved at sætte ord på intentioner, handlinger og oplevelser i samværet med andre børn og voksne.
- arbejde målrettet med fokusord (disse deles med forældrene og er bestemte ord, som relaterer sig til det tema, som der arbejdes med i gruppen)
- arbejde målrettet med literacy, hvor vi præsenterer børnene for symboler, bogstaver og tal og understøtter det enkelte barns lyst til leg med bogstaver og 'legeskrivning' og matematik.
- stille relevante bøger til rådighed for børnegruppen og prioritere dialogisk højtlesning. Løbende får vi udskiftet bøger i børnehavebiblioteket og laver selv boghæfter til dialogisk læsning.
- give børnene adgang til både papir og skriveredskaber, lave 'papirbøger' som der kan skrives i og ordkort, som der kan skrives efter (fx med fokusord eller børnenes navne på)

Oplever vi børn med særlige sproglige udfordringer, fx udtalevanskeligheder, henviser og samarbejder vi altid med den kommunale tale-høre-konsulent. Denne kommer ugentligt i Solsikken og varetager sprogundervisning for børn med særlige sproglige udfordringer.

Kastanjehaven/dagtilbuddet Øst har en sprogansvarlig pædagog ansat, som har særlig uddannelse i børns sprogtilegnelse. Denne sparrer med det øvrige personale for at vi hele tiden kan give den bedste mulige sprogstimulation til ALLE børn. Endvidere hjælper denne med at udarbejde handleplaner ved behov.

I Kastanjehaven sprogvurderes alle børn før det fylder 3,4 og igen når det er fyldt 5 år. Har barnet særlige sproglige udfordringer sprogvurderes det yderligere i forbindelse med eventuelle sproglige indsatser.

5.4 Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

Barnet lærer først og fremmest gennem kroppen og sanserne; Man kan måske sige, at barnet ER i kroppen. Det betyder, at vi i Kastanjehaven må tage højde for dette både når vi arbejder med børnenes trivsel og deres læring og udvikling.

Når barnet får mulighed for at bruge kroppen, så får det de bedste muligheder for at mærke og erfare verden ved hjælp af alle sanserne; både de motoriske grundsanser og også syns, høre, føle og smags-sansen. Jo flere sanser barnet får mulighed for at bruge, jo mere nuanceret et billede får det af omverdenen og jo lettere får barnet ved at forstå sammenhængene mellem forskellige elementer.

Jo mere barnet får lov at bruge kroppen, jo bedre bliver barnets generelle udvikling også. I dag ved vi fx at barnets sproglige udvikling i høj grad hænger sammen med dets motoriske udvikling, og at børn, som får mulighed for at udvikle en stærk grundmotorik og som bruger kroppen i løbet af dagen tilegner sig og lagrer ny viden bedre.

Børn, som er motorisk velfunderede, er også mere tilbøjelige til at deltage i flere forskellige lege og får derved bedre forudsætninger for samvær med flere forskellige børn og adgang til flere fællesskaber.

Børn, som får lov til at bruge kroppen, lærer både den og sig selv bedre at kende, tør kaste sig ud i mere og får derved også mulighed for at opleve flere succeser end børn, som ikke tilbydes samme bevægelsesmæssige udfoldelsesmuligheder. Børn, som er i god fysisk trivsel får desuden gode forudsætninger for et voksenliv i fysisk trivsel.

Det betyder, at vi i Kastanjehaven er opmærksomme på at tilbyde børnene forskellige muligheder for at bruge kroppen og sanserne i løbet af dagen – både i leg og i mere strukturerede læringssituationer. Det gør vi fx ved at:

- Indrette læringsmiljøet og tilrettelægge aktiviteter, som indbyder til forskellige sensoriske oplevelser (fx have sandkasse, motorikmiljø og hængekøje, tilbyde leg med vand, mudder og modellervoks, bruge forskellige former for lyd og musik, bage osv)
- Indrette rum og tilrettelægge aktiviteter, som giver børnene lyst til og mulighed for at bruge og udfordre kroppen aktivt (fx motorikrummet, tumlerummet og legepladsen, men også ved fx at prioritere bevægelseslege i samlingen og i tilrettelagte læringsforløb)
- Indrette rum og tilrettelægge aktiviteter, som giver børnene lyst til og mulighed for at give kroppen ro (fx i stillerum,

mindre legekroge, i forskellige aktiviteter ved bordet og ved børnemassage)

- Tilrettelægge læringsforløb og aktiviteter, som giver børnene en grundforståelse for kroppens behov og funktioner (fx ved at arbejde med forskellige sundhedsaspekter fx motion, sund/usund mad, miljø osv)
- Understøtte børnenes lyst til bevægelse ved selv aktivt at deltage i fysiske aktiviteter og leg, både inde og ude. Vi går dermed ved siden af, bagved og foran og viser vejen til et aktivt liv i trivsel.

I Kastanjehaven har vi uddannet en motorikvejleder, som kan screene børn samt udarbejde handleplaner og en motorikassistent, som sammen med vejlederen laver forløb med enkelte børn eller børnegrupper, hvis der er behov for dette. I Kastanjehaven samarbejder vi desuden med Varde kommunes fysioterapeuter.

5.5 Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

I Kastanjehaven er vi heldige at have rigtig gode udearealer med kuperet terræn med forskelligt underlag, klatretræer, jordbakke, skov mm. Legepladsen indbyder til leg med naturmaterialer og giver fantastiske muligheder for positive sanseoplevelser og brug af fantasien. Foruden gynger, mooncars og klatrestativer, som især giver børnene gode muligheder for at udfordre sig selv motorisk, så er legepladsen også indrettet, så den giver gode muligheder for sanseoplevelser med fx sand, jord, mudder og vand.

Fordi legepladsen er så stor og rigt beplantet med store træer hele vejen rundt er den også et oplagt sted at arbejde med børnenes naturforståelse, forståelse for sammenhænge og med begreber som bæredygtighed. Her er det nemt at følge årstiderne og deres indvirkning på naturen, og her er det oplagt at arbejde med små forsøg. Ikke langt fra Kastanjehaven har vi både skov og å, som vi indimellem benytter os af, men som udgangspunkt rummer institutionen i sig selv rigtig gode muligheder for at arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science.

Mødet med naturen og naturens fænomener giver særligt oplagte muligheder for at være nysgerrig på og undersøge matematiske begreber som fx talforståelse, vægt/massefylde og størrelsesforhold. Børn og voksne kan fx være

nysgerrige på at finde ud af hvor meget regn, der egentlig falder, hvor meget et kilo visne blade egentlig fylder eller hvor højt et træ egentligt kan blive.

I Kastanjehaven deltager vi hvert år i "forskningens døgn", som vi dog har omdømt til forskningens uge for at have mere tid til at fordybe os i de eksperimenter, som vi afprøver. Gruppernes alder har indflydelse på, hvordan der kan eksperimenteres, men det vil som oftest være noget med vægt og massefylde, is/vand, styrke mm. De ældste børn deltager hvert år i et arrangement med de andre førskolebørn i Øst hvor fokus er science. Her laves forskellige forsøg af kortere og længere varighed, nogle afsluttes på dagen mens andre kommer med tilbage til Kastanjehaven så der kan forskes videre.

5.6 Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

I Kastanjehaven arbejdes der ud fra et dannelsesprincip, der har til hensigt at sikre, at alle børn præsenteres overfor grundlæggende demokratiske værdier og får mulighed for at opnå kompetencer til at navigere i de sociale og kulturelle fællesskaber, som barnet er og bliver en del af i løbet af den tid, det går i børnehave og senere skole, ja resten af livet. En del af dette arbejde sker konkret ved at give børnene muligheder for at deltage i traditioner, som typisk går på tværs af generationer, - en anden del handler om at være tydelige formidlere af de grundlæggende værdier og normer, som vores dagligdag og omgang med hinanden bygger på.

I Kastanjehaven opretholder vi derfor en række tilbagevendende traditioner som fx jul, fastelavn og sommerfest, da disse kulturelle markører er med til at sætte rammerne for fælles oplevelser med det omkringliggende samfund. Hvordan der arbejdes med de tilbagevendende traditioner fra år til år er afhængigt af både børnegruppens sammensætning, de tilstedeværende pædagogiske ressourcer og de temaer, som der løbende arbejdes med.

I dagligdagen er de voksne opmærksomme på at være tydelige rollemodeller i forhold til de værdier og den kultur og adfærd, som vi ønsker at give børnene. Kulturen bygger på grundlæggende demokratiske værdier som åbenhed, anerkendelse, tillid og respekt. Målet er, at Kastanjehavens børn skal kunne praktisere et anerkendende og inkluderende livssyn og skal opnå både mod og lyst til at gøre deres stemme gældende i de demokratiske sammenhænge, som de har mulighed for.

Foruden det pædagogiske arbejde med børnenes dannelsesproces i forhold til at navigere i forskellige sociale og kulturelle sammenhænge, handler læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab også om at understøtte børnenes glæde ved æstetiske oplevelser og egen skabende praksis. I Kastanjehaven sker dette selvfølgelig i hverdagen, hver eneste gang et barn anerkendes for sin gode fantasi eller tegningen, som det har gjort sig umage med. Men det foregår mere målrettet igennem valget af de aktiviteter, som børn og voksne arbejder med i de strukturerede læreplansforløb. Det sker fx når børnene i et læringsforløb ser film eller teater, som relaterer til emnet, som de arbejder med. Når de besøger biblioteket eller et museum for at få mere viden. Når de tegner, maler eller fotograferer deres oplevelser undervejs i et forløb. Eller når de med hjælp fra voksne skriver et teaterstykke og synger og danser deres eget personlige budskab ud. Jo ældre børnene er, jo mere medbestemmelse har de i valget af aktiviteter.

6 EVALUERINGSKULTUR

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Hermed forstås, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Hvad siger loven?

- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.
- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Dagtilbudslovens § 9, stk. 2 og 3.

6.1 Evalueringskultur

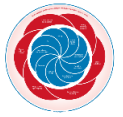
Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø? Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I Kastanjehaven evalueres det pædagogiske arbejde på flere niveauer:

Arbejdet med det enkelte barn og den enkelte børnegruppes læring evalueres løbende ved hjælp af fx dialogprofiler, børneinterviews samt indsamling af før/efterviden ift pædagogiske forløb. Dialogprofiler udfyldes min. 2 gange årligt og oftere ved behov (fx før forældresamtaler). Resultatet af dialogvurderingerne sammenholdes med personalets og evt. forældrenes iagttagelser af børnene og anvendes herefter som evaluering på effekten af det strukturerede pædagogiske arbejde og som udgangspunkt for fastlæggelsen af nye mål for det næste læringsforløb. I tilrettelæggelsen af læringsforløb anvendes et skema, som har udgangspunkt i SMTTE-model (Varde kommunes FITH) og som sikrer at planlægningsprocessen indeholder pædagogiske overvejelser om bl.a. forældresamarbejde, deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner, brug af digitale redskaber, demokratiske processer osv. Både evalueringen, samt formuleringen af nye pædagogiske overvejelser, mål og handleplaner sker skriftligt bruges af personalet løbende. Undervejs i hvert læringsforløb evaluerer og personalet valg af aktiviteter, gruppeopdeling og egen pædagogisk tilgang løbende (læringsmiljø) og justerer ved behov. Dette sker på de individuelle refleksionsskemaer. Ved afslutning af hvert læreplansforløb afholdes fælles refleksionsmøder, hvor medarbejderne evaluerer på egen og samlet praksis med kolleger.

Tilbagevendende traditioner evalueres løbende på de månedlige personalemøder.

Læringsmål for rutinesituationer formuleres og evalueres ligeledes på personalemøder. Der er pt. formuleret fælles læringsmål for garderobesituationen samt det fysiske læringsmiljø.

6.2 Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Den pædagogiske læreplan vil blive evalueret løbende på de månedlige personalemøder og her vil læringsmålene for rutinesituationer blive justeret og 1 gang årligt på pædagogisk dag vil læreplanen være i fokus.

Pædagogerne holder månedlige stuemøder og her vil læringsmiljøet i gruppen blive evalueret.

7 MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING

7.1 Arbejdet med den pædagogiske læreplan

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Med evalueringskultur i dagtilbuddet forstås, at lederen har ansvar for, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke dele af vores pædagogiske læringsmiljø har vi særligt haft fokus på over de sidste 2 år?

Mikroovergange/garderoben
 Forældresamarbejde
 Leg/læringsmiljø - voksnes rolle heri
 Sprog

Hvordan har vi organiseret vores evalueringskultur?

I Kastanjehaven evaluerer vi vores pædagogiske praksis på flere plan. Vi taler herom på personale- og stuemøder, hvor det er den samlede pædagogiske indsats, som er i fokus samt på refleksionsmøder, hvor det er den enkelte medarbejder, som analyserer egen praksis og justerer efter børnegruppens behov.

Vi udfylder og bruger dialogprofiler til at følge børnenes udvikling og justerer praksis i gruppen herefter. Ydermere udfyldes 3 gange årligt trivselsskemaer, hvor vi også kan følge det enkelte barns udvikling og progression.

Vi arbejder med metoden "God start" 4 gange årligt, hvor vi arbejder intenst med de 6 læreplanstemaer. Efter endt forløb afholdes der refleksionsmøder, hvor vi reflekterer i dybden indenfor forskellige emner, fx, forældresamarbejde, børn i udsatte positioner eller andet.

Hvordan har vi arbejdet med vores lokale skriftlige læreplan?

Den skriftlige læreplan er udarbejdet efter pædagogisk dag, hvor medarbejdere og leder gennemgik de enkelte punkter heri. Læreplanen blev udarbejdet efter input fra medarbejderne. Læreplanen blev udarbejdet under corona, hvor mødeaktivitet blev suspenderet, så der var ikke den ønskede og optimale medarbejderinvolvering.

Siden læreplanen er blevet udarbejdet har vi på personalemøder talt om og evalueret vores udviklingsplaner. Herudover har personalet løbende evalueret deres praksis ift. udviklingsplanerne på gruppemøder.

7.2 Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø

Den pædagogiske læreplan

- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.
- Som led i at kunne evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse kan der fokuseres på elementer i det pædagogiske læringsmiljø. På den ene side fx, hvordan børnesynet, børneperspektivet og arbejdet med dannelse kommer til udtryk i det daglige pædagogiske arbejde, og på den anden side eksempelvis:
  - Børnegruppens trivsel og læring
  - Børn i udsatte positioners trivsel og læring
  - Tosprogede børns trivsel og læring
  - Det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Fokus på enkelte elementer kan bidrage til at kvalificere evalueringen af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 51

Hvad var formålet med den evaluering, vi gennemførte?

Vi har valgt at evaluere på vores tilgang til børnenes sprogudvikling. Dette da vi kunne se i vores sprogvurderinger at en del børn havde udfordringer på særligt forholdsord. Vi konkluderede ud fra disse data, at vores pædagogiske læringsmiljø ikke i tilstrækkelig grad omhandlede dette. Derfor ønskede vi en justering på pædagogisk praksis samt pædagogisk læringsmiljø, for at højne alle børns sproglige udvikling.

Hvilken pædagogisk dokumentation har vi indsamlet i arbejdet med den gennemførte evaluering?

Før/efter-viden om forholdsord (data)

Mange forældre og børn gennemførte turen fra lågen til børnehaven med entusiasme (observation)

Sprogvurderingerne (data)

Tilbagemeldinger fra forældrerådet (dialog)

Legeøen- de fleste børn har stadig styr på forholdsord i opgaverne (observation)

Det oplevedes under forløbet at børnene kom glade ind i børnehaven. De havde "leget" turen ind sammen med deres forældre. Dette gav en god start på dagen for mange børn.

Hvad lærte vi om sammenhængen mellem vores pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

De ansattes entusiasme under og tilrettelæggelsen af projektperioden var afgørende for børnenes (og forældrenes) lyst til deltagelse og læring. At alt var planlagt og der ikke skulle bruges tid og energi på dette, gjorde at de ansatte kunne

fordybe sig uden forstyrrelser, hvilket gjorde læring og udviklingsmuligheder optimale.

Vi kan stadig se, at de børn, som var en del af projektet, har husket den læring, de fik.

Børnene synes at det var sjovt. Der var fællesskab, og de kom sjovt ind af døren. Ydermere fik de ansattes fokus på forholdsordene betydning for mikroovergange samt læringsmiljøet på den måde, at fx. køkultur kunne leges ind/det at bevæge sig fra et sted til et andet kunne bruges til et pædagogisk fokus

Dannelse: der stilles krav og forventninger til børnene allerede inden børnehaven starter (info på lågen). De lærer at noget ikke er begrænset til et sted.

Hvilke ændringer og/eller justeringer af praksis gav evalueringen anledning til?

Vi henter data fra dialogprofiler, sprogvurderinger, trivselsskemaer mm. Herudover er de ansattes dialoger med forældre og observationer af børnene samt børnenes egne udsagn i dagligdagen afgørende for vores praksis. Vi fandt i evalueringen ud af at alle disse kilder tilsammen giver et rigtigt godt og nuanceret billede af børnene og deres hverdag her i Kastanjehaven. Evalueringen gav anledning til at ændre det sproglige miljø således at der kommer endnu større fokus på, at personalet bruger et nuanceret målrettet sprog for både det enkelte barn og børnegruppen, der arbejdes med at tydeliggøre forholdsord helt fra børnene starter i børnehaven. Endvidere kan vi se at det fysiske læringsmiljø med materialer som amhandler det pågældende emne er afgørende for hvor meget noget kommer til at fylde i hverdagen. Er materialer, billeder og ex. sange tilgængelige og i børnehøjde hele tiden kommer der til at "summe" og glæden og læringen vokser.

Dette er en proces som stadig er i gang og som aldrig vil stå stille. Det fysiske læringsrum i Kastanjehaven er blevet et dynamisk redskab til at skabe de bedste forudsætninger for børns trivsel, udvikling og dannelse.

7.3 Inddragelse af forældrebestyrelsen

"Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Forældrebestyrelsen for den kommunale dagpleje skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan har vi inddraget forældrebestyrelsen i evalueringen af den pædagogiske læreplan?

Forældrebestyrelsen orienteres om Kastanjehavens udviklingsplaner på bestyrelsesmøder. Herudover bliver forældrerådet involveret og de giver tilbagemeldinger på praksis. I dette tilfælde var tilbagemeldingen at de var glade for at være så involverede i projektet, at der var små beskeder på AULA om forholdsordene og hvordan de kunne understøtte børnenes læring hjemme. Ydermere meldte de tilbage at de at være involverede her i børnehaven ved ankomst om morgenen havde god effekt for deres børn.

Vi vil i kommende udviklingsbeskrivelser forsøge at involvere forældrene som vi gjorde ift. sprog, det at der var sammenhæng i læring i børnehaven og hjemme giver god effekt.

7.4 Det fremadrettede arbejde

"En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis, og målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke områder af vores pædagogiske læringsmiljø vil vi fremadrettet sætte mere fokus på?

I Kastanjehaven vil vi gerne arbejde videre med det fysiske læringsmiljø og medarbejdernes rolle i hverdagens planlagte aktiviteter og rutiner.

Vi vil sørge for at alle børn trives, udvikles, dannes og lærer mens de er i Kastanjehaven. Det kommer til at betyde at vi har særligt fokus på de udsatte børn, samtidig med at vi skaber de bedste forudsætninger for alle børn. Her er personalets rolle og tilgang til børnene et vigtigt grundlag for at børnene bliver set, hørt og forstået.

Hvordan vil vi justere organiseringen af vores evalueringskultur?

Rigtig mange af de ting vi evaluerer på giver god effekt. Derfor ønsker vi ikke at ændre meget i vores praksis omkring dette. Vi vil dog gerne forstærke vores evalueringspraksis ved at afsætte endnu mere tid på de lokale personalemøder til at evaluere sammen i den store personalegruppe, men også individuelt og i mindre grupper.

Hvordan har eller vil vi på baggrund af denne evaluering ændre og/eller justere vores skriftlige pædagogiske læreplan?

Vi synes at Kastanjehavens skriftlige læreplan stadig beskriver hvem vi er og hvordan vi arbejder. Derfor vil der ikke blive justeret meget, men personalet har på pædagogisk dag maj 2023 gennemgået de enkelte afsnit, justeret ved at slette/lægge til eller omformulere så den er helt tidssvarende. Derudover vil vi lave en pixi-udgave af læreplanen, som vil være letlæselig for forældre mm, således at læreplanen kommer ud "at leve" ved alle interessenter i Kastanjehaven: børn, forældre og personaler.

8 UDVIKLINGSPLANER

Titel	læring i garderoben
Sammenhæng	
Mål	
Tegn	
Tiltag	
Evalueringsform	
Evaluering	<p>10/2 2021 på p-møde. Der evalueres i de enkelte grupper på børnenes læring samt en samlet evaluering for hele personalegruppen.</p> <p>Der ses rigtig god udvikling for ugler og pindsvin. Roen pga. færre børn i garderoben gør at børnene ikke så let distraheres og dermed bedre kan koncentrere sig. Pindsvin udfører nu selv alle rutiner i garderoben, enkelte med verbal støtte af voksne. Uglerne klarer alting selv. Muldvarper får stadig nye børn ind, og der vil naturligt være nogen, som har brug for støtte fra de voksne. Mange af de ældste muldvarper har fået oparbejdet en rutine vedr. selvhjulpethed i garderoben og klarer nu det meste selv.</p> <p>Selvhjulpethed i garderoben vil fortsat være et fokuspunkt for alle børn og vi fortsætter strukturen med at være der i hold, således der ikke vil være for mange børn og larm på samme tid.</p>
Hvem gør hvad	Dagligt. Vi følger vedhæftede skema. Der evalueres på gruppernes udbytte til stuemøder undervejs og justeres herefter.
Titel	Det fysiske læringsmiljø

<p>Sammenhæng</p>	<p>I løbet af børnenes dag i børnehaven er det vigtigt, at de præsenteres for og selv vælger forskellige typer af læringsmiljøer, idet læring dermed foregår på mange forskellige niveauer og planer. Et af de tilbud, som vi hele tiden tilstræber at tilbyde, er muligheden for at lege i fred og ro. I vores seneste tilfredshedsundersøgelse tilkendegav forældrene, at de oplever børnenes mulighed for dette, men at der også er plads til at gøre det endnu bedre.</p>
<p>Mål</p>	<p>Børnene finder "rum" i rummet til fordybelse og stille lege, hvor de ikke ikke lader sig forstyrre.</p>
<p>Tegn</p>	<p>Børnene er fordybede i leg gennem længere tid. Børnene efterspørger bestemte læringsrum</p>
<p>Tiltag</p>	<p>Børn og voksne eksperimenterer med den fysiske indretning, flytter gerne rundt på møbler, skillevægge, legesager mm for at afprøve hvorledes der i det enkelte grupperum skabes de bedste forudsætninger for ro til børnenes leg. Lad tingene stå et stykke tid for at se effekten heraf. Den voksne observerer egen indflydelse på stemningen i rummet (via børnenes ageren). Hvor skal man placere sig henne for at have størst mulig indvirkning? Børn og forældre spørges ind til deres oplevelser af det fysiske læringsrum.</p>
<p>Evalueringsform</p>	<p>Børns tegn og udsagn, forældres og personales observationer.</p>

<p>Evaluering</p>	<p>Evalueret på p-møde 26/10. Grupperne fik nye grupperum medio august. Her blev der indrettet, som det gav mening der. Personalet har efterfølgende rykket rundt på møbler mm af flere omgange for at se, om dette kunne skabe bedre rum for rolige lege og fordybelse. Vi oplever børn, som leger i små grupper og som finder "rum i rummet". Bl.a. ved at sidde på et tæppe og lege med lego som et afgrænset område. Det opleves dog stadig at børnenes stemmer stiger i takt med at flere og flere børn er i lokalet. Nogle grupper har kun store rum, som der vil være 12-15 børn i. Det giver naturligt noget støj i rummet når de leger i forskellige grupper, men placeringen af lydabsorberende skillevægge hjælper lidt. Dog opleves det at det er den voksnes placering i rummet, som har den største effekt. Er man hvor børnene leger har det en positiv indvirkning. Der arbejdes videre med handleplanen og evalueres igen i januar. Feb 2022 pmøde. Vi arbejder mere på at være på niveau med børnene. Dette gør at der ikke er støj i samme omfang. Legebilen i fællesrummet flyttes da den genererer rigtig meget støj. Børnenes udsagn viser at de ikke opfatter der er meget støj i børnehaven.</p>
<p>Hvem gør hvad</p>	<p>Alle grupper arbejder med ro til fordybelse. Har dialog herom på gruppemøder.</p>
<p>Titel</p>	<p>Sproglig udvikling</p>
<p>Sammenhæng</p>	<p>Der arbejdes med sproglig udvikling i området Sprogforståelse, med særligt fokus på Forholdsord. Dette er valgt da vi i 3-års sprogvurderingerne kan se, at mange børn har udfordringer hermed og vi dermed laver mange sproglige handleplaner med det fokus. Endvidere kan vi se i de opfølgende sprogvurderinger ved 4 og 5 år at denne tendens fortsætter. Vi ønsker at højne alle børns sproglige kompetencer inden for dette særlige område.</p>

Mål	Vi ønsker i sprogvurderingerne at se færre børn med udfordringer indenfor området Sprogforståelse/Forholdsord. Vi ønsker at høre børnene bruge de korrekte forholdsord i leg og agere efter dem.
Tegn	Flere børn er alderssvarende i brugen af forholdsord. Børnene bruger de korrekte forholdsord i deres daglige sprogbrug.
Tiltag	De voksne leger forholdsord ind i løbet af dagen. Både i planlagte pædagogiske aktiviteter og i den frie leg. Helle (sprogvejleder) hjælper med at finde relevante lege og områder, hvor dette kan finde sted.
Evalueringsform	Sprogvurderinger samt observationer

Evaluering

Løbende på personalemøder samt stuemøder.

Handleplanen skal være aktiv gennem et godt stykke tid før vi kan se forventede ændringer i sprogvurderingerne

Evaluering p-møde 26/10. Der blev skrevet ud til forældrene inden vi satte i gang med projektet. Ligeledes blev der indsamlet førviden hos de fleste børn, således udvikling kan spores.

Hver uge er der fokus på nyt forholdsord og forældre og børn orienteres herom på lågen ved indgangen. Der er så en opgave, fx gå bagved barnet eller imellem keglerne, der skal udføres op til døren. I grupperne er ordene blevet leget ind på forskellige måder. Nogle forældre har gået rigtig meget op heri, mens andre nærmest ikke har lagt mærke til det. Børnene har dog gået meget op i det og har fået forældrene med på legen. Vi oplever børnene bruge ordene når de taler med voksne herom, men ikke så ofte i leg. Vi kan se at de ældste børn har rigtig godt styr på forholdsordene og bruger dem aktivt i daglig tale. Vi fortsætter med dette fokus, dog skal personalet i børnehaven tænke Helles legekatalog endnu mere ind i dagligdagen, fx med lege på legepladsen som indbefatter forholdsord. Der evalueres igen på p-møde i januar.

Evaluering feb 2022. Pmøde: Projektet afsluttes på den måde, at alle fortsat har fokus på sproglig udvikling og særligt forholdsord. Vi oplever at alle børn på før/efterviden har fået bedre styr på forholdsordene. alle børn bruger flere forholdsord rigtigt. Vi er opmærksomme på fortsat at have fokus på forholdsordene og vil se i vores sprogvurderinger fremadrettet om det også afspejler sig der.

Hvem gør hvad

Helle fremlægger ideer til lege med forholdsord på p-møde

Der opstartes med før- og efterviden
De voksne bruger forholdsord i dagligdagen hver gang det er muligt

<p>Titel</p>	<p>Forældresamarbejde</p>
<p>Sammenhæng</p>	<p>Forældresamarbejdet er afgørende for barnets trivsel og udvikling igennem hele børnehavetiden. Forældrene besidder en særlig viden omkring deres barn og dets udvikling, hvor vi sammen kan skabe de bedste forudsætninger for trivsel og udvikling. Samfundet udvikler sig løbende og vi ser i dag, at forældre ønsker større medindflydelse og medinddragelse i børnenes dagligdag.</p>
<p>Mål</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At vi har glade og tilfredse forældre. - At vi har trygge forældre som kommer til os, hvis de undrer sig, har spørgsmål eller lign. - At forældrene vil deltage og engagere sig i deres barns børnehaveliv. - At forældrene er imødekommende og modtagelige overfor vores perspektiver.
<p>Tegn</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At vi oplever at forældrene kommer til os i dagligdagen og er deltagende i forskellige arrangementer i institutionen. - At forældrene benytter forældremøderne og samtalerne til at indgå i dialog med personalet.
<p>Tiltag</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi vil revidere vores interne arbejdsplaner i forbindelse med fx opstartssamtaler. - Vi vil oprette en forældre bank, hvor forældre kan melde sig med forskellige ressourcer eller kompetencer. - Vi vil i institutionen have større fokus på hvordan vi får forældrene medinddraget i børnenes udvikling og trivsel fx ved forældremøder, forældresamtaler mv. - Der prioriteres ét arrangement i året i hver gruppe, som planlægges af de voksne i gruppen. - Vi vil på personalemødet i august drøfte afholdelse forældre kaffe.
<p>Evalueringsform</p>	<p>Spørge forældre ind til samarbejdet ved forældresamtaler. Brugertilfredshedsundersøgelse. Snakke på forældrerådsmøder. Lægge mærke til om forældrene henvender sig til os og om de bruger de oplysninger vi giver dem.</p>

Evaluering

August 2022 personalemøde. Vi drøfter muligheden for at afholde forældrekafe ca 3 gange årligt. Personalet er interesserede heri, og vil undersøge om forældrene er ligeså. Drøftelse omkring indhold af forældrekafe: der behøver IKKE være noget forældrene skal. det er blot en mulighed for at være sammen med personalet og de øvrige forældre, men der kan også arrangeres udstilling el. lign. MED-udvalget er i gang med at udarbejde opstartspapirer for hele området. Disse vil vi også bruge da de kan tilrettes den enkelte afdeling.

okt 2022.

dec. 2022. Forældrene er på forældremøde blevet præsenteret for vores ide om forældrekafe. Der er opbakning hertil og vi har derfor haft de første forældrekafer i grupperne. Der var stor tilslutning i alle grupper første gang, så vi planlægger igen til foråret 2023. Der blev arbejdet med dialogkort i grupperne med blandet succes. Nogle steder fungerede det rigtig godt og andre steder kom snakken næsten ikke i gang, Da vi evaluerede på personalemøde samt forældrådsmøde blev der snakket om at kortene med fordel kunne have været gjort mere vedkommende - altså målrettet Kastanjehaven.

De nye procedurer omkring overgange er ved at være færdigreviderede, og så tages de i brug i Kastanjehaven.

Forældrådet har udarbejdet tilmeldingssedler til Forældrebanken. Der har været få tilmeldinger. Dette tages op på forældrådsmøde i februar.

Vi afslutter handleplanen med det i mente at forældresamarbejdet til stadighed skal genbesøges. Nye forældre kommer til og vi skal hele tiden imødekomme disse samt de tendenser vi ser i samfundet.

Louise vil løbende have forældresamarbejde på som et punkt i forældrådet.

<p>Hvem gør hvad</p>	<p>Aug 2022. Småbørnegruppen evaluerer på interne arbejdsplaner. Forældremøde sep 2022. Forældrene præsenteres for ideen med en forældrebank, som herefter oprettes. Til forældremødet skal forældrene være aktive i form af dialogkort. Personalet planlægger gruppearrangementer.</p>
<p>Titel</p>	<p>Leg</p>
<p>Sammenhæng</p>	<p>Vi vil have fokus på legen. Det vil vi fordi, at legen er børnenes udviklingsrum. Det er her de lærer om de sociale spilleregler, kommunikation og demokratiske processer. Vi ser rigtig mange børn der zapper fra den ene leg/aktivitet til den anden, hvor de ikke når at fordybe sig i legen/aktiviteten. Vi ønsker, at børnene kan at holde fokus og opmærksomheden i længere tid ad gangen.</p>
<p>Mål</p>	<p>Vi ønsker at se, at børnene kan være fordybet i længere tid i legen, således de bruger legen, som deres udviklingsrum.</p>
<p>Tegn</p>	<p>Vi vil gerne se, at børnene bliver i legene i længere tid og at de anvender de redskaber de modtager fra os voksne.</p>
<p>Tiltag</p>	<p>Den voksne deltager i legen og guider og vejleder i legens opbygning. Vi vil være nærværende voksne, der sidder på gulvet og deltager i legen.</p>
<p>Evalueringsform</p>	<p>Vi gør observationer og evaluerer på pmøde.</p>
<p>Evaluering</p>	<p>pmøde august 2022. Vi oplever mere nærvær med børnene når vi sidder og leger med dem. Det opleves at de sidder længere ved legetøjet når der er en voksen med. Der opleves færre konflikter. dec. 2022. Det opleves stadig er børnene er mere fordybte i leg end tidligere. Der er flere lege, hvor de voksne er deltagende.</p>
<p>Hvem gør hvad</p>	<p>evaluering på pmøde august 2022 samt på gruppemøder</p>